

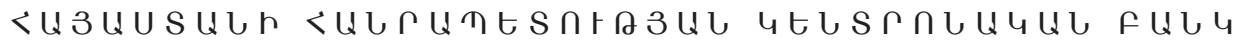

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

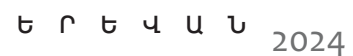

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՀՈՒՇԱԴՐԱՄՆԵՐ

2023

2023

Մարշին Գալստյան

ՀՀ կենտրոնական բանկի
նախագահ

Տարգելի՛ ընթերցող

Սիրով ներկայացնում ենք «Հայաստանի Հանրապետության հուշադրամներ – 2023» տարեկան հանդեսը, որտեղ տեղ են գտել 2023 թ. ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից թողարկված հուշադրամները:

ՀՀ հուշադրամները մշտապես մեծ ուշադրության են արժանանում դրամագիտությամբ հետաքրքրվող հայ և միջազգային հանրության ու հասարակության լայն շրջանակներում: ՀՀ հուշադրամների (ոսկե, արծաթե և ոչ թանկարժեք մետաղներից պատրաստված) թողարկումը ՀՀ կենտրոնական բանկը սկսել է 1994 թ-ից՝ նպատակ ունենալով հավերժացնելու և հանրահռչակելու Հայաստանի պատմու-

թյունն ու մշակույթը, հայ ժողովրդի ականավոր ներկայացուցիչներին, Հայաստանում և աշխարհում տեղի ունեցած հիշարժան իրադարձությունները, ինչպես նաև բավարարելու հանրության դրամագիտական, հավաքորդական և ներդրումային պահանջարկը:

Անցած տարին լի էր հոբելյանական իրադարձություններով, որոնց ՀՀ կենտրոնական բանկն արձագանքել է դրամագիտական նոր թողարկումներով:

2023 թ. նոյեմբերի 22-ը նշանավորվեց հայկական դրամի ներդրման հոբելյանական 30-րդ տարեդարձով: ՀՀ կենտրոնական բանկն այս նշանավոր իրադարձության առիթով կազմակերպած մի շարք միջոցառումներին զուգահեռ թողարկել է «Ազգային

դրամի 30 տարին» հուշադրամը, ինչպես նաև շրջանառու հիշատակային մետաղադրամների շարքը՝ բաղկացած 6 տեսակի մետաղադրամներից: Հուշադրամի և շրջանառու հիշատակային մետաղադրամների թողարկումներով ընդգծվել է 30-ամյա հայկական դրամի՝ որպես Հայաստան պետության առանձնահատուկ խորհրդանշի կարևորությունը հայ հասարակության տնտեսական, քաղաքական, մշակութային կյանքում:

Տարին հոբելյանական էր նաև հայ կինոյի համար. նշվում էր հիմնադրման 100-ամյակը: Այդ հոբելյանական իրադարձությունն ընդգրկվել է ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի հռչակավոր մարդկանց և կարևոր իրադարձությունների հոբելյանների 2023 թվականի օրացույցում: ՀՀ կենտրոնական բանկը, հայկական կինոարվեստն արժևորելով որպես հայ ժողովրդի մշակութային կենսական բաղադրիչ, ինչպես նաև նշանավորելով հայ կինոյի ավանդույթների հանրայնացումն ու կինոժառանգության փոխանցումը սերունդներին, թողարկել է հայկական կինոյի հիմնադրման 100-ամյակին նվիրված հուշադրամ: ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության Հայաստանի ազգային կինոկենտրոնի կողմից հայ կինոյի 100-ամյակի շրջանակում կազմակերպված հանդիսավոր միջոցառումներից մեկի պատվավոր հյուրն էր ՀՀ կենտրոնական բանկը:

Հավատարիմ մնալով ավանդույթին՝ նշանավորելու հայ անվանի արվեստագետների ստեղծագործական ներդրումը հայ և համաշխարհային մշակույթի մեջ, ՀՀ կենտրոնական բանկը 2023 թ. թողարկել է հայտնի հայ գեղանկարիչ և քանդակագործ Հակոբ Հակոբյանի ծննդյան 100-ամյակին նվիրված հուշադրամ: Անվանի նկարչի ծննդյան հոբելյանի առիթով Հայաստանի ազգային պատկերասրահի կողմից կազմակերպված «Հոգու հայելի»

ցուցահանդեսին մասնակցել է նաև ՀՀ կենտրոնական բանկը՝ հարգանքի տուրք մատուցելով Հակոբյանների ընտանիքին:

«Անվանի անհատներ» թեմայի ներքո տարվա ուշագրավ թողարկումներից է հայ հանրաճանաչ մարմնամարզիկ, ժամանակակից Օլիմպիական խաղերի հայ առաջին չեմպիոն Հրանտ Շահինյանի ծննդյան 100-ամյակին նվիրված հուշադրամը:

2023 թ. հայ մարզասերների համար հիշարժան էր մեկ այլ իրադարձությամբ ևս. 50 տարի առաջ «Արարատ» ֆուտբոլային քիմը նվաճեց միաժամանակ և՛ ԽՍՀՄ գավաթը, և՛ ԽՍՀՄ չեմպիոնի կոչումը: Հայկական ֆուտբոլի երկրպագուների հուշերում «Արարատ-73»-ի փառահեղ հաղթանակի ոգևորությունը վերապրելու և դա սերունդներին փոխանցելու նպատակով թողարկվել է ««Արարատ-73»-ի ոսկե դուրի 50-ամյակ» հուշադրամը: Այդ հոբելյանի կապակցությամբ ՀՀ կենտրոնական բանկը հյուրընկալել և մեծարել է «Արարատ-73»-ի հանրահայտ ֆուտբոլիստներ Էդուարդ Մարկարովին, Սերգեյ Պողոսյանին, Սերգեյ Բոնդարենկոյին, Նորայր Մեսրոպյանին և Արկաղի Հարությունյանին:

ՀՀ կենտրոնական բանկը 2023 թվականին հայկական դրամի ներդրման 30-ամյակի կապակցությամբ հրատարակել է «ՀՀ դրամանիշերը» գիրքը, որը ներառում է ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից 1993–2023 թթ. թողարկված ինչպես հուշադրամների, այնպես էլ թղթադրամների և մետաղադրամների նկարագրությունը, դրանց լուսանկարները, տարբեր դրամագիտական մրցույթներում ստացած մրցանակները: Կարծում եմ՝ գրքում ներկայացված տեղեկատվությունը հետաքրքիր ու օգտակար կլինի դրամագիտական ոլորտի մասնագետներին և ընթերցողների լայն շրջանակին:

Վնորգ Թունանյան

Արժույթի թողարկման և
դրամագիտության կենտրոնի ղեկավար

ՀՈՒՇԱԴՐԱՄՆԵՐ 2023

2023 թ. ՀՀ կենտրոնական բանկը Լիտվայի և Լեհաստանի դրամահատարանների հետ համագործակցության արդյունքում թողարկել է հինգ տեսակի հոբելյանական արծաթե հուշադրամներ՝ համալրելով հուշադրամների «Հայոց պետականություն», «Անվանի անհատներ», «Մշակույթ», «Սպորտ» թեմատիկ շարքերը: Բացի այդ, 2023 թ. հայկական դրամի ներդրման 30-ամյակի շրջանակներում ՀՀ կենտրոնական բանկի և Մեծ Բրիտանիայի արքայական դրամահատարանի համագործակցմամբ թողարկվել է շրջանառու հիշատակային մետաղադրամների նոր շարք:

«Հայոց պետականություն» թեմատիկ շարքի ներքո Լիտվայի դրամահատարանում հատված «Ազգային դրամի 30 տարին» արծաթե հուշադրամը շարունակել է ազգային արժույթի ներդրման պատմությանը նվիրված հուշադրամների շարքը: Հուշադրամը հատվել է՝ պահպանելով ձևավորված սկզբունքը. 5 տրոյան ունցիա քաշով, հարթ և համարակալված դրամաշուրթով: Հուշադրամի դիմերեսին և դարձերեսին պատկերված են ՀՀ թղթադրամների վրա կիրառվող պաշտպանական

տարրեր (գիլյոշ), իսկ ՀՀ կենտրոնական բանկի պատկերանիշը և ՀՀ դրոշմը ներկայացվել են գունավոր տամպոտպագրության տեխնոլոգիայի կիրառմամբ:

Մեծ Բրիտանիայի արքայական դրամահատարանում հատված շրջանառու հիշատակային մետաղադրամների նոր շարքը ներառում է 6 տեսակի՝ 10, 20, 50, 100, 200 և 500 դրամ անվանական արժեքով մետաղադրամներ: Նշվածներն իրենց տեխնիկական բնութագրերով, ինչպես նաև դարձերեսի դիզայնով, որտեղ պատկերված են անվանական արժեքներն ու ազգային զարդանախշեր, կրկնում են նույն անվանական արժեքով շրջանառու մետաղադրամները: Մետաղադրամների դիմերեսին ՀՀ ազգային դրամի 30-ամյակի պատկերանիշն է: Նմանօրինակ մետաղադրամները, որպես կանոն, դրամանիշերի հավաքողների շրջանում առանձնակի հետաքրքրություն են ներկայացնում:

2023 թ. ՀՀ կենտրոնական բանկի թողարկած չորս արծաթե հուշադրամները հատվել են Լեհաստանի դրամահատարանում:

«Մշակույթ» շարքը համալրվել է «Հայկական կինոյի հիմնադրման 100-ամյակ» արծաթե հուշադրամով՝ տեղադրված տեղեկատվական գրքույկում: Հուշադրամի դիմերեսն աչքի է ընկնում հայկական կինոյի զարգացման գործընթացը ներկայացնող երկու պատմական պատկերանիշերի ներկայացմամբ, իսկ դարձերեսը՝ ֆիլմարտադրության ոլորտին բնորոշ պատկերների օգտագործմամբ: Հուշադրամի հատումը կատարվել է դասական տեխնոլոգիայով, իսկ դարձերեսին պատկերված կինոժապավենի արտահայտչականությունն ապահովվել է գունավոր թվային տպագրության տեխնոլոգիայի կիրառմամբ: Հուշադրամի տեղեկատվական գրքույկի տեքստի կազմման, տարբեր ժամանակների հայկական հայտնի ֆիլմերի կադրերի ընտրության և տրամադրման գործում զգալի ներդրում են ունեցել ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության «Հայաստանի ազգային կինոկենտրոն» ՊՈԱԿ-ի մասնագետները:

«Անվանի անհատներ» շարքը հարստացել է երկու արծաթե հուշադրամներով՝ նվիրված անվանի հայ նկարիչ Հակոբ Հակոբյանի և հանրահայտ մարմնամարզիկ Հրանտ Շահինյանի ծննդյան 100-ամյակներին: «Հակոբ Հակոբյան-100» հուշադրամը տեղադրված է տեղեկատվական գրքույկում, որում ներկայացված է նկարչի կենսագրությանն ու գործունեությանը վերաբերող տեղեկատվություն՝ համադրված լուսանկարներով: Հուշադրամը հատվել է գունավոր թվային տպագրության տեխնոլոգիայի կիրառմամբ: Հուշադրամի էսքիզների և տեղեկատվական գրքույկի պատրաստման աշխատանքների ընթացքում համագործակցություն է հաստատվել անվանի նկարչի ընտանիքի անդամների հետ, ովքեր տրամադրել են նրա կենսագրու-

թյանն առնչվող նյութեր և հեղինակած կտավների լուսանկարներ:

«Հրանտ Շահինյան-100» հուշադրամի դիմերեսին պատկերված են Շահինյանի կողմից կատարվող սպորտային մարզաձևերի վարժությունների ոճավորված պատկերներ, իսկ դարձերեսին նրա կիսանդրին է: Հուշադրամի տեղեկատվական գրքույկի տեքստի կազմման գործում աջակցել են Հայաստանի ազգային օլիմպիական կոմիտեի մասնագետները:

«Արարատ» ֆուտբոլային թիմի ոսկե դուբլի 50-ամյակին նվիրված հուշադրամը՝ տեղադրված տեղեկատվական գրքույկում, թողարկվել է «Սպորտ» թեմատիկ շարքի ներքո: Հուշադրամի դարձերեսին «Արարատ» ֆուտբոլային թիմի 1973 թ. նվաճած ԽՍՀՄ գավաթի և ԽՍՀՄ ֆուտբոլի առաջնության չեմպիոնի մեդալի պատկերումը իրականացվել է գունավոր թվային տպագրության տեխնոլոգիայով: Հուշադրամի և տեղեկատվական գրքույկի հետ կապված աշխատանքների ընթացքում, ինչպես նաև պատմական լուսանկարների ձեռքբերման նպատակով համագործակցություն է հաստատվել «Արմենպրես», «Մեդիամաքս» լրատվական գործակալությունների և ֆոտոլրագրող Մելիք Բաղդասարյանի, ներկայիս «Արարատ» ֆուտբոլային թիմի և Հայաստանի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի ներկայացուցիչների հետ:

2023 թ. ՀՀ կենտրոնական բանկի թողարկած հուշադրամներն ու շրջանառու հիշատակային մետաղադրամներն իրենց հարուստ բովանդակությամբ և ձևավորմամբ հետաքրքրություն են առաջացրել դրամագետների և հանրության տարբեր շրջանակներում, ինչի մասին է վկայում դրանց նկատմամբ ձևավորված պահանջարկը:

Ազգային դրամի 30 տարին (1993 – 2023 թթ.)

*Թեև՝ հայոց ժեսականություն
հայկական դրամներ*

*Դիմերես՝ ՀՀ զինանշանը և ՀՀ կենսոնական բանկի լոգոտիպը՝ գլխի լոգոտիպի ֆոնին:
Դարձերես՝ ազգային դրամի 30-ամյակի լոգոտիպը, որտեղ դրամի գրանցան է,
«30 ՏԱՐԻ» գրառումը և ոճավորված ՀՀ դրոշմը՝ գլխի լոգոտիպի ֆոնին:*

Եսփզների հեղինակն է Վարդան Վարդանյանը:
Հուշադրամը հասվել է Լիսվայի դրամահասարանում:

Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը՝ դրամը, անկախ պետականության խորհրդանիշներից է: Դրամը շրջանառության մեջ է դրվել 1993 թվականի նոյեմբերի 22-ին:

ՀՀ դրամի գոյության 30 տարիների ընթացքում թողարկվել են շրջանառու թղթադրամների և մետաղադրամների մի քանի շարքեր, ինչպես նաև դրամանիշերի այլ տեսակներ, որոնք հետաքրքրություն են ներկայացնում հավաքորդների շրջանում՝ շրջանառու հիշատակային մետաղադրամներ, հավաքորդական թղթադրամներ, հուշադրամներ, ներդրումային դրամներ:

Հայաստանի Հանրապետության առաջին հուշադրամը թողարկվել է 1994 թվականին, և այդ ժամանակից ի վեր ՀՀ կենտրոնական բանկը թողարկել է ոսկե, արծաթե և պղինձ-նիկելից հատված ավելի քան 440 անվանատեսակի հուշադրամներ՝ նվիրված հայ ժողովրդի ակնառու ներկայացուցիչներին, պատմամշակութային կարևոր իրադարձություններին:

Անվանական արժեքը	5000 դրամ
Մետաղ/հարգը	արծաթ 925°
Քաշը	168,1 գ
Տրամագիծը	63,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաշուրջը	հարթ, համարակալված
Թողարկման փանակը	400 հաւս
Շրջանառության մեջ է դրվել	23. 08. 2023 թ.

ՀՀ դրամանիշերն արտադրվում են պաշտպանված տպագրության ու դրամահատման նորագույն տեխնոլոգիաների կիրառմամբ և համապատասխանում են որակի ու պաշտպանվածության միջազգային չափորոշիչներին:

ՀՀ թղթադրամներն ու մետաղադրամները, արտադրության որակի և զեղարվեստական ձևավորման բարելավման ուղղված մշտական և համակարգված աշխատանքի շնորհիվ, հեղինակավոր միջազգային դրամագիտական մրցույթներում բազմիցս արժանացել են մրցանակների և բարձր գնահատանքի:

Ազգային դրամի 30 սարին Շրջանառու հիշատակային մեդալադրամներ

Դիմերեսին՝ ՀՀ ազգային դրամի 30-ամյակի դասկերանիչը, թողարկման օրը՝ «2023», «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ» և «REPUBLIC OF ARMENIA» մակագրությունները:
Դարձերեսին՝ մեդալադրամների անվանական արժեքները՝ «10 ԴՐԱՄ», «20 ԴՐԱՄ», «50 ԴՐԱՄ», «100 ԴՐԱՄ», «200 ԴՐԱՄ», «500 ԴՐԱՄ», ազգային զարդանախեր:

Եսփոցների հեղինակներն են Վարդան Վարդանյանը (դիմերեսին),

Կարապետ Աբրահամյանը (դարձերեսին):

Հասվել են Մեծ Բրիտանիայի արքայական դրամահասարանում:

Շրջանառության մեջ են դրվել 22. 11. 2023 թ.

2023

թ. հայկական դրամի 30-ամյակի կապակցությամբ թողարկվեց շրջանառու հիշատակային մետաղադրամների նոր շարք՝ 10, 20, 50, 100, 200, 500 դրամ անվանական արժեքով:

Շրջանառու հիշատակային մետաղադրամներն իրենց տեխնիկական բնութագրով և դարձերեսի ձևավորմամբ կրկնում են սովորական մետաղադրամները, իսկ դիմերեսը, որպես կանոն, նվիրված է որևէ իրադարձության կամ երևույթի: Շրջանառու հիշատակային մետաղադրամները թողարկվում են սահմանափակ քանակով, շրջանառվում են սովորական մետաղադրամների հետ մեկտեղ, հանդիսանում են օրինական վճարամիջոց իրենց անվանական արժեքով և դրամանիշերի հավաքորդների շրջանում առանձնակի հետաքրքրություն են ներկայացնում:

Հայկական կինոյի հիմնադրման 100-ամյակ

*Թեմա՝ Մշակույթ
Արվեստ*

*Դիմերես՝ «Հայկինոյի» և «Հայֆիլմի» ղափկերանիները:
Դարձերես՝ կինոժառանգության և կինոարտիստների ոճավորված ղափկերաններ:*

Էսթիլետի հեղինակներն են Լուսինե Լալայանը (*դիմերես*),
Էդուարդ Կուրդինյանը (*դարձերես*):
Հուշադրամը հասվել է Լեհաստանի դրամահասարանում:

1923

թ. ապրիլի 16-ին Խորհրդային Հայաստանի կառավարությունը հիմնեց Պետկինոն (հետագայում՝ «Հայկինո», «Հայֆիլմ»): Այսպիսով սկիզբ դրվեց հայկական կինոարվեստի պատմությանը: Հայրենական կինոյի հիմնադիր Համո Բեկնազարյանը 1926 թ. նկարահանեց առաջին խաղարկային համր ֆիլմը՝ «Նամուսը», 1935 թ.՝ «Պեպոն»՝ առաջին հայկական հնչյունային կինոնկարը: 1938 թ. Լև Ատամանովը «Շունն ու կատուն» ֆիլմով հիմնեց հայ անիմացիոն կինոն, 1954 թ. նկարահանվեց առաջին հայկական գունավոր կինոնկարը՝ «Լեռնային լճի գաղտնիքը»:

1950–60-ական թթ. էապես ակտիվացավ ֆիլմարտադրությունը. նկարահանվեցին «Առաջին սիրո երգը» (ռեժիսորներ՝ Յուրի Երզնկյան և Լաերտ Վաղարշյան), «Ինչու է աղմկում գետը» (ռեժիսոր՝ Գրիգոր Մելիք-Ավագյան), «Տծվժիկ» (ռեժիսոր՝ Արման Մանարյան), «Նվագախմբի տղաները» (ռեժիսորներ՝ Հենրիկ Մալյան և Հենրիկ Մարգարյան) և այլ ֆիլմեր, որտեղ իրենց ողջ վարպետությամբ փայլեցին Հրաչյա Ներսիսյանը, Ավետ Ավետիսյանը, Վաղարշ Վաղարշյանը, Խորեն Աբրահամյանը, Վարդուհի Վարդերեսյանը, Մետաքսյա Սիմոնյանը, Միեր Մկրտչյանը, Մոս Սարգսյանը, Արմեն Զիգարխանյանը և ուրիշներ:

1970–80-ական թթ. նկարահանվեցին բազմաթիվ խաղարկային, անիմացիոն և վավերագրական ֆիլմեր: Միջազգային ճանաչման արժանացան և համաշխարհային կինոարվեստում ուրույն ոճով առանձնացան Սերգեյ Փարաջանովը («Նռան գույներ»), որը համարվեց կինոյի նորարար, և Արտավազդ Փելեշյանը՝ իր էպիկական ֆիլմերով: Անիմացիոն ժանրում լայնորեն ճանաչվեցին Ռոբերտ Սահակյանցի ֆիլմերը:

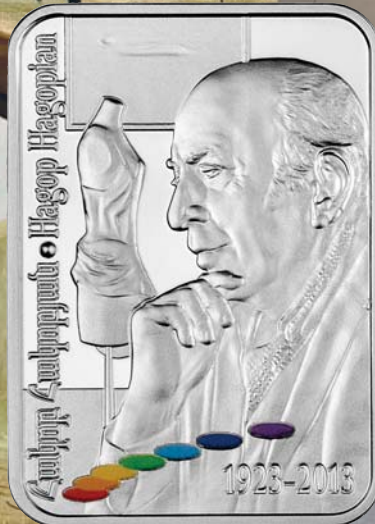
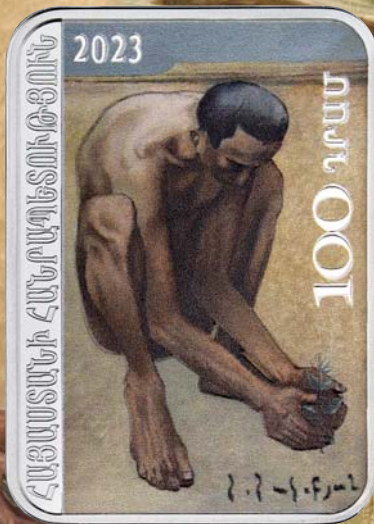
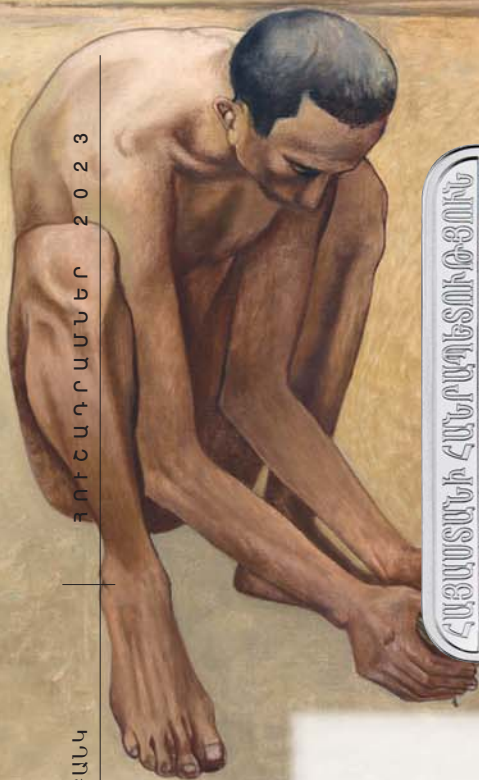
Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մետաղբ/հարզը	արձաք 925°
Քաշը	33,6 գ
Տրամագիծը	40,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաշուրքը	աւսամնավոր
Թողարկման փանակը	200 հաւս
Շրջանառության մեջ է դրվել	20. 06. 2023 թ.

1985 թ. Վենետիկի միջազգային կինոփառատոնում ներկայացվեց Ալբերտ Մկրտչյանի «Մեր մանկության տանգոն» ֆիլմը, որի կին գլխավոր դերակատար Գալյա Նովենցն արժանացավ ժյուրիի հատուկ մրցանակի:

Հայաստանի անկախության շրջանում հայկական կինոյի ընթացքը շարունակվեց որոշակի ելևէջներով: Բացվեցին մասնավոր ստուդիաներ, և խոշորացան արտադրության ծավալները:

Ներկայում Հայաստանի ազգային կինոկենտրոնը կինոարվեստի բնագավառում իրականացնում է պետական մշակութային քաղաքականություն և մեծապես աջակցում է հայկական կինոարվեստի արտադրությանը, տարածմանն ու զարգացմանը:

Հայկական կինեմատոգրաֆի 100-ամյա պատմության ընթացքում ստեղծվել են ավելի քան 700 խաղարկային, շուրջ 2500 վավերագրական, փաստավավերագրական և մոտ 300 անիմացիոն ֆիլմեր:

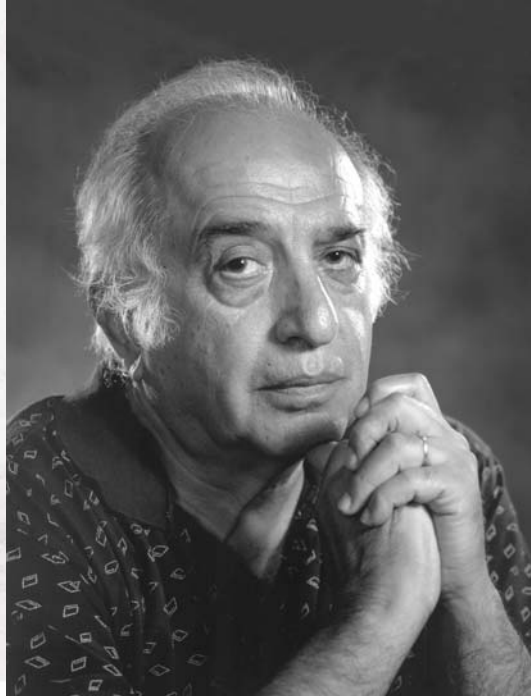
Հակոբ Հակոբյան Ծննդյան 100-ամյակ

*Թեմա՝ Ասվանի անհասներ
Կերպարվեստ, ճարտարապետություն*

*Դիմերիս՝ Հակոբ Հակոբյանի «Մարդը և բույսը» կտավը (1963 թ.):
Դարձերիս՝ Հակոբ Հակոբյանը իր արվեստանոցում:*

Էսֆիզների հեղինակն է Հարություն Սամուելյանը:
Հուշադրամը հասվել է Լեհաստանի դրամահասարանում:

Անվանական արժեքը	100 դրամ
Մետաղը/հարզը	արծաթ 925°
Քաշը	28,28 գ
Չափը	28,0 x 40,0 մմ
Որակը	լավացված
Դրամաւորքը	հարթ
Թողարկման ֆանակը	250 հաւս
Շրջանառության մեջ է դրվել	20. 06. 2023 թ.

ՀՈՒՍԱՍՏԱՆԻ 2023

ՀԱԿՈՒ ՀԱԿՈՒՅԱՆԸ (1923–2013 թթ.) հայ անվանի գեղանկարիչ է, քանդակագործ, Հայկական ԽՍՀ ժողովրդական նկարիչ (1977 թ.), ԽՍՀՄ գեղարվեստի ակադեմիայի թղթակից անդամ (1988 թ.) և Ռուսաստանի Դաշնության գեղարվեստի ակադեմիայի իսկական անդամ (1996 թ.):

Ծնվել է Ալեքսանդրիայում (Եգիպտոս), սովորել է Կիպրոսի Մելքոնյան վարժարանում (1934–1941 թթ.), Կահիրեի գեղարվեստի (1944–1947 թթ.) և Փարիզի Գրան Շոմիե (1952–1954 թթ.) ակադեմիաներում:

Հակոբյանի վաղ շրջանի ստեղծագործություններում գերակշռում են մատյուրմորտները և թեմատիկ նկարները, որոնցում շեշտված են տխրության ու առանձնության զգացումները («Կինը խոհանոցում» (1959 թ.), «Սխտորներ» (1961 թ.), «Վիշտ» (1961 թ.), «Դերձակը» (1962 թ.), «Մարդը և բույսը» (1963 թ.), այլ):

1962 թ-ից Հակոբյանը բնակություն է հաստատել Հայաստանում, որտեղ նրա արվեստը հարստացել է կենսական նոր երանգներով: Նա պատկերել է իր

ընկալած Հայաստան աշխարհն առանց զուգադրումների՝ հստակ ու զուսպ, ներդաշնակ ու հավասարակշիռ: Գեղանկարչի անսահման սերը հայաստանյան բնաշխարհի հանդեպ ծնունդ է տվել «Գարուն» (1969 թ.), «Անդորր» (1971 թ.), «Զրանցքի մոտ» (1972 թ.), «Սևանի ափ» (1991 թ.) և այլ կտավների:

Գեղանկարչությանը զուգահեռ, Հակոբյանը պատրաստել է նաև յուրատեսակ քանդակներ մետաղյա տարբեր գործիքների զանազան մասերի միակցությամբ: Քանդակների շարքից «Ընտանիք»-ը (1989 թ.) տեղադրվել է Արագած լեռան լանջին:

Հակոբյանի անհատական ցուցահանդեսների աշխարհագրությունը մեծ է՝ Հայաստան, Ռուսաստան, Ուկրաինա, Վրաստան, Բալթյան երկրներ, Ֆրանսիա, Ֆինլանդիա, Լիբանան, ԱՄՆ:

Հակոբյանն արժանացել է մի շարք պետական պարգևների և մրցանակների: Նկարչի ստեղծագործական ժառանգության զգալի մասը պահվում է Հայաստանի ազգային պատկերասրահում:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

«Արարատ-73»-ի ոսկե դուբլի 50-ամյակ

Թեմա՝ Սպորտ

Դիմերես՝ «Արարատ» ֆուտբոլային թիմի տասկերանիչը (1973 թ.):

*Դարձերես՝ ԽՍՀՄ գավաթը, ԽՍՀՄ ֆուտբոլի առաջնության
չեմպիոնի մեդալը (1973 թ.):*

Էսֆիզների հեղինակն է Վարդան Վարդանյանը:
Հուշադրամը հասվել է Լեհաստանի դրամահասարանում:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԵՆԵՐԱԼԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մեխաղը/հարգը	արժաք 925°
Քաշը	33,6 գ
Տրամագիծը	40,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Թողարկման քանակը	400 հաւս
Շրջանառության մեջ է դրվել	20. 06. 2023 թ.

Երևանի «Արարատ» ֆուտբոլային թիմը ստեղծվել է 1935 թ. (1935–1937 թթ. և 1954–1962 թթ. կոչվել է «Սպարտակ», 1937–1954 թթ.՝ «Դինամո», իսկ 1963 թ-ից՝ «Արարատ»): Մասնակցել է համամիութենական և միջազգային բազմաթիվ խաղերի:

1973 թվականը «Արարատի» համար աստեղային էր. թիմը, մարզիչ Նիկիտա Սիմոնյանի գլխավորությամբ, նվաճեց և՛ ԽՍՀՄ գավաթը, և՛ ԽՍՀՄ չեմպիոնի կոչումը:

1973 թ. հոկտեմբերի 10-ին Մոսկվայում կայացավ ԽՍՀՄ ֆուտբոլի գավաթի եզրափակչի մրցապայքարում 2:1 հաշվով հաղթելով Կիևի «Դինամոյին»՝ «Արարատը» նվաճեց ԽՍՀՄ գավաթը: Հաղթական երկու գոլերի հեղինակն էր «Արարատի» հարձակվող Լևոն Իշտոյանը:

Այդ հանդիպումից օրեր անց Երևանի «Հրազդան» մարզադաշտում կայացավ «Արարատի» և Լենինգրադի «Ջենիֆի» մրցապայքարը, որտեղ «Արարատի»

տի» ավագ Հովհաննես Ջանազանյանի և Էդուարդ Մարգարովի հրաշալի գոլերի շնորհիվ «Արարատը» 3:2 հաշվով հաղթեց մրցակցին՝ նվաճելով նաև ԽՍՀՄ չեմպիոնի տիտղոսը և ձևակերպելով ոսկե դուրը:

«Արարատի» կրկնակի նվաճումը «հայկական ֆուտբոլի բում» բնորոշմամբ դարձավ խորհրդային սպորտի վառ էջերից մեկը: Հայաստանի առաջատար թիմը բարձրացավ պատվո պատվանդանի առաջին աստիճանին ֆուտբոլիստների ֆիզիկական գերազանց պատրաստվածության, մարզական խառնվածքի, տեխնիկական վարպետության, բարոյականային բարձր հատկանիշների և թիմային ոգու շնորհիվ:

Այսօր էլ՝ 50 տարի անց, «Արարատ-73»-ի փառահեղ հաղթանակի ոգևորությունը չի մարել հայկական ֆուտբոլի երկրպագուների հուշերում:

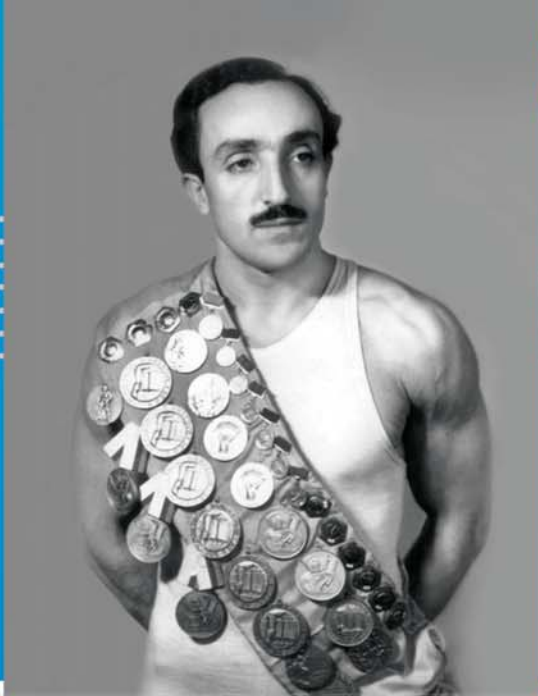

Հրանտ Շահինյան Ծննդյան 100-ամյակ

*Թեևս՝ Անվանի անհատներ
Սպորտ*

Դիմերես՝ Հրանտ Շահինյանի կողմից մարմնամարզական օղակների, նժույգաթափի վրա կատարվող վարժությունների ոճավորված դասկերներ:
Դարձերես՝ Հրանտ Շահինյանի կիսանդրին
(*փանդակագործ՝ Գ. Շահվերդյան, ճարտարապետ՝ Ս. Սարգսյան, 2014 թ.*):

Էսֆիզների հեղինակներն են Էդուարդ Կուրդինյանը (*դիմերես*),
Լուսինե Լալայանը (*դարձերես*):
Հուշադրամը հասվել է Լեհաստանի դրամահասարանում:

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մետաղբ/հաղբը	արծաթ 925°
Քաշը	33,6 գ
Տրամագիծը	40,0 մմ
Որակը	դրուժ
Դրամաժուրքը	ասամնավոր
Թողարկման փանակը	200 հաւ
Շրջանառության մեջ է դրվել	20.07.2023 թ.

ՀՈՒՇԱԴՐԱԿԱՆ ԵՐ 2023

ՀՐԱՆՏ ՇԱՀԻՆՅԱՆԸ (1923–1996 թթ.) հայ հանրաճանաչ մարմնամարզիկ է, ժամանակակից Օլիմպիական խաղերի հայ առաջին չեմպիոն, կրկնակի ոսկե և կրկնակի արծաթե մեդալակիր (Հելսինկի, 1952 թ.), Աշխարհի առաջնության կրկնակի ոսկե դափնեկիր (Հռոմ, 1954 թ.), ԽՍՀՄ յոթակի և բացարձակ չեմպիոն, ԽՍՀՄ սպորտի վաստակավոր վարպետ (1951 թ.), ՀԽՍՀ վաստակավոր մարզիչ (1961 թ.), ՀԽՍՀ ֆիզկուլտուրայի և սպորտի վաստակավոր գործիչ (1966 թ.):

Ծնվել է Գյուլագարակ գյուղում (ՀՀ Լոռու մարզ): 1930 թ. ընտանիքը տեղափոխվել է Երևան, որտեղ նա սկսել է հաճախել մարմնամարզության խմբակ: 1939 թ. նվաճել է ԽՍՀՄ պատանիների բացարձակ չեմպիոնի տիտղոսը:

Հայրենական մեծ պատերազմի առաջին իսկ օրերից Շահինյանը կամավոր մեկնել է ռազմաճակատ, վիրավորվել ոտքից և միայն 1946 թ-ից է վերսկսել մարմնամարզությամբ զբաղվելը:

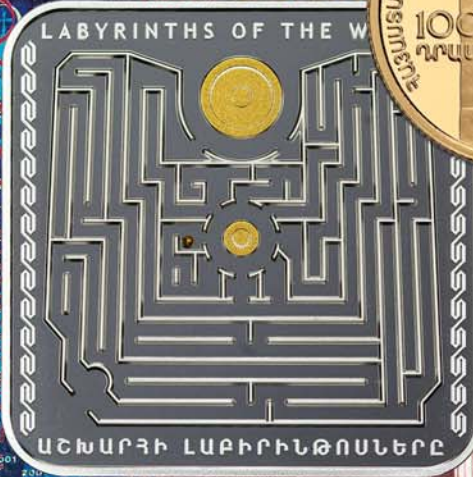
Առաջին լուրջ հաջողությանը հասել է 1949 թ.

Քուղապեշտում՝ Երիտասարդների և ուսանողների համաշխարհային փառատոնում՝ նվաճելով վեց ոսկե մեդալ:

Մարմնամարզության համաշխարհային ֆեդերացիայի որոշմամբ միության փոխ նախագահի՝ առաջինը կատարած վարժություններից մեկը կոչվում է «Շահինյանի պտուտան»:

Լեզենդար մարզիկը հայրենիքին մատուցած ծառայությունների և սպորտային բացառիկ նվաճումների համար արժանացել է բազմաթիվ պարգևների, այդ թվում՝ Միջազգային օլիմպիական կոմիտեի «Արդարացի խաղի համար» մրցանակի (1994 թ.): 2005 թ. Հայաստանի ազգային օլիմպիական կոմիտեն սահմանել է «Հրանտ Շահինյան» մեդալը:

Շահինյանի անունով են կոչվել փողոցներ ՀՀ քաղաքներում, Երևանի մարմնամարզության օլիմպիական մանկապատանեկան դպրոցը, Հայաստանի ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի պետական ինստիտուտի մարմնամարզության ամբիոնը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԿ

Հայաստանի Հանրապետության հուշադրամների շարքերը և թողարկման տարեթվերը

(1994 – 2023 թթ.)

ՀԱՅՈՑ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Պետականության դրամություն

Արցախ	(արժաթ, 1994 թ.)
Ազգային ժողովի լեներ	(արժաթ, 1995 թ.)
Արևելայան թագավորություն	(արժաթ, 1995 թ.)
Արևալուսնյաց թագավորություն	(արժաթ, 1995 թ.)
Բագրատունյաց թագավորություն	(արժաթ, 1995 թ.)
Կիլիկյան թագավորություն	(արժաթ, 1995 թ.)
Հայաստանի Հանրապետության 10-ամյակ (1991–2001 թթ.),	(արժաթ, 2001 թ.)
Հայաստանի Հանրապետության 15-ամյակ (1991–2006 թթ.),	(արժաթ, 2006 թ.)
Հայաստանի Հանրապետության 20-ամյակ (1991–2011 թթ.),	(արժաթ, 2011 թ.)
Հայաստանի Հանրապետության 25-ամյակ (1991–2016 թթ.),	(արժաթ, 2016 թ.)
Հայաստանի Հանրապետության 25-ամյակ/ռուս. (1991–2016 թթ.),	(արժաթ, 2016 թ.)
Հայաստանի առաջին Հանրապետության 100-ամյակ (1918–2018 թթ.),	(արժաթ, 2018 թ.)
Հայաստանի Հանրապետության 30-ամյակ (1991–2021 թթ.),	(արժաթ, 2021 թ.)

Հայաստանի զինված ուժեր

Սարդարադաս	(արժաթ, 1994 թ.)
Հայաստանի զինված ուժեր	(նսկի/արժաթ, 2005 թ.)
Հայոց բանակի կազմավորման 15-ամյակ (1992–2007 թթ.)	(նսկի, 2007 թ.)
Շուշիի ազատագրման 15-ամյակ (1992–2007 թթ.)	(նսկի, 2007 թ.)
Հայոց բանակի կազմավորման 20-ամյակ (1992–2012 թթ.)	(նսկի/արժաթ, 2012 թ.)
Շուշիի ազատագրման 20-ամյակ (1992–2012 թթ.)	(նսկի, 2012 թ.)
Հայոց բանակի կազմավորման 25-ամյակ (1992–2017 թթ.)	(նսկի/արժաթ, 2017 թ.)
Շուշիի ազատագրման 25-ամյակ (1992–2017 թթ.)	(նսկի, 2017 թ.)
Հայոց բանակի կազմավորման 30-ամյակ (1992–2022 թթ.)	(նսկի/արժաթ, 2022 թ.)

Հայկական դրամներ

Ճախսարակ	(արժաթ, 1994 թ.)
Ազգային դրամի 5 սարին	(արժաթ, 1998 թ.)
Ազգային դրամի 15 սարին	(արժաթ, 2008 թ.)
Ազգային դրամի 20 սարին	(արժաթ, 2013 թ.)
Ազգային դրամի 25 սարին	(արժաթ, 2018 թ.)
Ազգային դրամի 30 սարին	(արժաթ, 2023 թ.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԵՎ ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՄԱԿ-50	(արձաք, 1995 թ.)
Հայաստան-Սփյուռք համաժողով	(արձաք, 1999 թ.)
Նոր հազարամյակ	(արձաք, 2000 թ.)
Հայաստանը Եվրախորհրդի անդամ	(արձաք, 2001 թ.)
Միջազգային բևեռային սարի	(արձաք, 2006 թ.)
ՀԱՊ-20 և ՀԱՊԿ-10	(արձաք, 2012 թ.)
Եվրասիական ճեղքապատ միություն	(արձաք, 2015 թ.)
ՀԱՊ-25 և ՀԱՊԿ-15	(արձաք, 2017 թ.)
Հայաստանի ԱՄՀ/ՀՀ անդամակցության հոբելյան	(արձաք, 2017 թ.)
Եվրասիական ճեղքապատ միության 5 սարին	(արձաք, 2019 թ.)
Անկախ Պետությունների Համագործակցության 30-ամյակ	(արձաք, 2021 թ.)

ԱՆՎԱՆԻ ԱՆՀԱՏՆԵՐ

Հայ զորավարներ

Մարալ Բադրամյան-100	(արձաք, 1997 թ.)
Գարեգին Նժդեհ (նսկեզօծ արձաք/արձաք, 2001 թ.)	
Մարալ Բաբաջանյան-100	(արձաք, 2006 թ.)
Անդրանիկ Օզանյան-150	(արձաք, 2015 թ.)
Վարդան Մամիկոնյան-1625	(նսկի, 2016 թ.)
Վարդան Մամիկոնյան	(նսկի, 2016 թ.)
Ծովակալ Իսակով-125	(արձաք, 2019 թ.)
Փնորգ Չավուր-150	(արձաք, 2020 թ.)
Դավիթ Բեկ	(արձաք, 2022 թ.)

Պետական և հասարակական գործիչներ

Տիգրան Մեծ	(նսկի, 1999 թ.)
Տիգրան Մեծ	(նսկի, 2003 թ.)
Ալեքսանդր Մանթաբյան-175	(նսկի, 2017 թ.)
Գալուստ Գյուլբենկյան-150	(նսկի, 2019 թ.)
Խրիմյան Հայրիկ-200	(արձաք, 2020 թ.)

Պիտոյություն

Անանիա Ծիրակացի-1400	(արձաք, 2005 թ.)
Արեմ Միկոյան-100	(արձաք, 2005 թ.)
Վիկտոր Համբարձումյան-100	(արձաք, 2008 թ.)
Մովսես Խորենացի-1600	(արձաք, 2010 թ.)
Լեո-150	(արձաք, 2010 թ.)
Հովսեփ Օրբելի-125	(արձաք, 2012 թ.)
Բենիամին Մարգարյան-100	(արձաք, 2013 թ.)
Ոսկան Երևանցի-400	(արձաք, 2014 թ.)
Գրիգոր Տաթևացի-675	(արձաք, 2021 թ.)

Գրականություն

Պուշկին-200	(արձաք, 1999 թ.)
Վիլյամ Մարյան-100	(նսկի, 2008 թ.)
Խաչատուր Աբովյան-200	(նսկի, 2009 թ.)
Րաֆֆի-175	(նսկի, 2010 թ.)
Վահան Տերյան-125	(նսկի, 2010 թ.)
Միսաք Մեծարենց-125	(նսկի, 2011 թ.)
Հովհաննես Ծիրազ-100	(նսկի, 2014 թ.)
Հովհաննես Թումանյան-150	(նսկի, 2019 թ.)
Եղիշե Չարենց-125	(նսկի, 2022 թ.)

Կերպարվեստ, ճարտարապետություն

Արշիլ Գորկի-100	(նսկի, 2004 թ.)
Մարտիրոս Մարյան-125	(նսկի, 2005 թ.)

Հովհաննես Այվազովսկի	(արձաք, 2006 թ.)
Հակոբ Գյուրջյան-125	(նսկի, 2006 թ.)
Ժան Գառզու-100	(նսկի, 2007 թ.)
Վարդգես Սուրենյանց-150	(արձաք, 2010 թ.)
Թեոդոր Աֆենսովիչ	(արձաք, 2010 թ.)
Թորոս Ռուսին-800	(նսկի, 2011 թ.)
Ստեփան Աղաջանյան-150	(արձաք, 2013 թ.)
Արա Բեֆարյան-100	(արձաք, 2013 թ.)
Էդուարդ Իսաբեկյան-100	(արձաք, 2014 թ.)
Փանոս Թերլեմեզյան-150	(արձաք, 2015 թ.)
Արսակ Ֆեքվաճյան-150	(արձաք, 2016 թ.)
Ալեքսանդր Բաժբեուկ-Մելիքյան-125	(արձաք, 2016 թ.)
Հովհաննես Այվազովսկի-200	(նսկի, 2017 թ.)
Հովհաննես Զարդարյան-100	(արձաք, 2018 թ.)
Վարդան Մախոսյան-150	(արձաք, 2019 թ.)
Ժանսեմ-100	(նսկի/արձաք, 2020 թ.)
Եղիշե Թադևոսյան-150	(արձաք, 2020 թ.)
Հակոբ Հակոբյան-100	(արձաք, 2023 թ.)

Երաժշտություն

Արամ Խաչատրյան-100	(նսկի/արձաք, 2002 թ.)
Կոմիտաս	(նսկի, 2006 թ.)
Սայաթ-Նովա-300	(նսկի, 2012 թ.)
Կոմիտաս-150	(արձաք, 2019 թ.)
Արմո Բաբաջանյան-100	(արձաք, 2021 թ.)
Ալեքսանդր Սողեմիարյան-150	(արձաք, 2021 թ.)
Օհան Դուրյան-100	(արձաք, 2022 թ.)

Կինո, թատրոն, կրկես

Լեոնիդ Ենգիբարյան-75	(արձաք, 2010 թ.)
Մերգեյ Փարաջանով	(արձաք, 2012 թ.)
Վահրամ Փափազյան-125	(նսկի, 2013 թ.)

Համո Բեկնազարյան-125	(արձաք, 2017 թ.)
Անրի Վեռնոյ-100	(արձաք, 2020 թ.)
Հրաչյա Ներսիսյան-125	(նսկի, 2020 թ.)

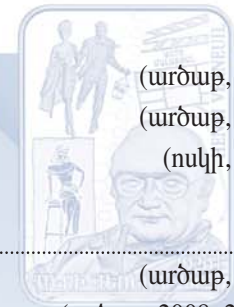
Սյուրս

Տիգրան Պետրոսյան-70	(արձաք, 1999 թ.)
Ֆոսթրոլի արձանները	(արձաք, 2008–2011 թթ.)
Պելե, Էյսեփո, Լև Յաշին, Ֆրանց Բեկեմբաուեր, Զբիգնև Բոնեկ, Մարիո Կեմպես, Յոհան Կրոյֆ, Միշել Պլատինի	
Հրան Ըսահիսյան-100	(արձաք, 2023 թ.)

ՄՇԱԿՈՒՅՑ

Գիտություն, գրականություն

Հայոց գրերի գյուտի 1600-ամյակ	(նսկի, 2002 թ.)
«Մասյան ողբերգության» լոռեմի 1000-ամյակ	(արձաք, 2002 թ.)
Հայոց գրերի գյուտի 1600-ամյակ - Սահակ Ա Պարթև	(արձաք, 2005 թ.)
Հայոց գրերի գյուտի 1600-ամյակ - Վռամբաղյոնի արձաք	(արձաք, 2005 թ.)
Մաեսնադարանի հիմնադրման 50-ամյակ	(արձաք, 2007 թ.)
Մխիթար Գոչի «Գիրք Դասասանի» 825-ամյակ	(արձաք, 2009 թ.)
Գլաձորի համալսարանի հիմնադրման 725-ամյակ	(արձաք, 2009 թ.)
Հայ գրքի տղազրության 500-ամյակ	(արձաք, 2012 թ.)
Հայկական այբուբենի ստեղծող, 39 տեսակի	(նսկի/արձաք, 2013 թ.)
Հայաստանի դասնության բանգարանի հիմնադրման 100-ամյակ	(արձաք, 2019 թ.)
Երևանի լուսնական համալսարանի հիմնադրման 100-ամյակ	(արձաք, 2019 թ.)
Օգանեսուն (Օգ)	(արձաք, 2022 թ.)

Արվեստ

Օդերայի և բալետի թատրոնի հիմնադրման 75-ամյակ	(արձաք, 2008 թ.)
Ջազ	(արձաք, 2010 թ.)
Հայկական գորգ	(նսկեզօծ արձաք/արձաք, 2018 թ.)
Վիճադագորգ, Արևագորգ, Արծվագորգ, Խորանագորգ, Խաչխորան գորգ, Մեղվաբուն գորգ, Կենաց ծառ գորգ, Վահանակիր գորգ, Որոտան գորգ, Պոռոտներ գորգ	
Աճխարհի կերամիկան	(արձաք, 2018 թ.)
Հայկական կերամիկա, Ռուսական կերամիկա, Հունական կերամիկա, Չինական կերամիկա, Իրանական կերամիկա	
Գաբրիել Սունդուկյանի անվան ազգային ակադեմիական թատրոնի հիմնադրման 100-ամյակ	(արձաք, 2021 թ.)
Թբիլիսիի Պետրոս Ադամյանի անվան հայկական ռեժիսորական դրամատիկական թատրոնի կազմակերպման 100-ամյակ	(արձաք, 2021 թ.)
Հայկական կինոյի հիմնադրման 100-ամյակ	(արձաք, 2023 թ.)

ԿՐՈՆ

Դիցարանություն

Մասունցի Դավիթ	(արձաք, 1994 թ.)
Անահիս աստվածուհի	(նսկի, 1997 թ.)
Հայկ Նահապետ	(նսկի, 2007 թ.)

Քրիստոնեություն

Նոյի վայրէջքը Արարատից	(նսկի, 1999 թ.)
XX դարի հայոց կաթողիկոսներ	(նսկի, 2008 թ.)
Սուրբ Սարգիս զորավար	(նսկի, 2009 թ.)
Ավետարանի թարգմանություն	(արձաք, 2010 թ.)
հայ մանրանկարչությունում	
Ավետում, Մոգերի երկրորդությունը, Մոսի Երուսաղեմ, Համբարձում	

Վիեննայի Մխիթարյան միաբանության հիմնադրման 200-ամյակ	(արձաք, 2011 թ.)
Նոյյան ցամաք (7,77 գ/15,55 գ/31,1 գ)	(արձաք, 2012 թ.)
Լազարյան ձեմարանի հիմնադրման 200-ամյակ	(արձաք, 2015 թ.)
Նոյյան ցամաք (1,0 գ/7,78 գ/15,55 գ/31,1 գ)	(նսկի, 2017 թ.)
Վենետիկի Մխիթարյան միաբանության հիմնադրման 300-ամյակ	(արձաք, 2017 թ.)
Կալկաթայի Հայոց մարդասիրական ձեմարանի հիմնադրման 200-ամյակ	(արձաք, 2021 թ.)

Կրոնական հուշարձաններ

Գառնի	(արձաք, 1994 թ.)
Սուրբ Էջմիածին	(նսկի/արձաք, 1998 թ.)
Անի	(նսկի/արձաք, 1998 թ.)
Հաղթաս	(արձաք, 1998 թ.)
Աղբամար	(նսկի/արձաք, 1999 թ.)
Գանձասարի վանք	(արձաք, 2004 թ.)
Հայաստանի խաչքարեր	(արձաք, 2011 թ.)
Էջմիածնի խաչքար, Կեչառիսի խաչքար, Գնդեվանքի խաչքար, Գոռավանքի խաչքար, Նորավանքի խաչքար, Սանահինի խաչքար	
Հայկական վանքեր և եկեղեցիներ	(արձաք, 2012 թ.)
Սբ Էջմիածնի Մայր Տաճար, Կեչառիսի վանք, Գնդեվանք, Գոռավանք, Նորավանք, Սանահին	
Սուրբ Էջմիածնի Մայր Տաճար	(արձաք, 2020 թ.)

Էջմիածնի գանձեր

Սուրբ Գեղարդ	(արձաք, 2013 թ.)
Սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի Աջը	(արձաք, 2014 թ.)
Մրբալույս Մյուռնի կաթսա	(արձաք, 2014 թ.)
Խոսակերաց Սուրբ Նշան	(արձաք, 2016 թ.)
Սուրբ Հովհաննես Մկրչի մասունքով խաչ	(արձաք, 2016 թ.)
Սուրբ Գևորգի մասունքով խաչ	(արձաք, 2016 թ.)

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Երկրաբաժնի 10-րդ սարելից	(արժաթ, 1998 թ.)
Պեճաբանի 110-ամյակ	(արժաթ, 2003 թ.)
ՀՀ Վճռաբեկ դասարանի 10-ամյակ	(նսկի, 2008 թ.)
Աճի-1050	(նսկի, 2011 թ.)
Արսաւս-2200	(նսկի, 2011 թ.)
Հայոց ցեղասպանության 100-րդ սարելից	(արժաթ, 2015 թ.)
ՀՀ Սահմանադրական դասարանի 20-ամյակ	(արժաթ, 2015 թ.)
Երևան-2800	(արժաթ, 2018 թ.)
Սարդարաղյանի հեռուստաբաժնի 100-ամյակ	(արժաթ, 2018 թ.)
Հայրենական մեծ ռազմաքաղաքում սարած հաղթանակի 75-ամյակ	(արժաթ, 2020 թ.)

ԲՆՈՒԹՅՈՒՆ

Բուսական աշխարհ

Ծիրան	(արժաթ, 1994 թ.)
Հայկական խաղող	(արժաթ, 2007 թ.)
Ծաղիկների գեղեցկությունը	(արժաթ, 2010–2011 թթ.)
Գալանձուս Արշուկենկոյի, Լվաճաղիկ Զանգեզուրի, Արսենի Հայաստանյան, Բրնոյ Ադամի	
Նուռ	(նսկի, 2011 թ.)
Աշխարհի ամենահին ծառերը	(արժաթ, 2014 թ.)
Սխոռաբների սոսի, Հարյուր ձիերի ռազմականների, Հրեական կաղնի, Գեներալ Շերմանի ծառը	

Կենդանական աշխարհ

Կովկասյան ջրասամույր	(արժաթ/դոլինդ-նիկել, 1997 թ.)
Հայկական որոտ	(արժաթ/դոլինդ-նիկել, 1998 թ.)
Կովկասի կենդանական աշխարհ (արժաթ, 2006–2008 թթ.)	
Լայնական ռոմի, Անդրկովկասյան գործ արջ, Կովկասյան անառակասու, Միջերկրածովյան կրիա, Առաջավորասիական ընձառյուծ, Լայնաբիթ բադ,	

Իբխան, Հայկական իժ, Բեգուարյան այծ,
Հայկական մուֆլոն, Կովկասյան թավոն բվիկ,
Անդրկովկասյան սակիրյան կորագլուխ
Կովկասյան ընձառյուծի սարի (արժաթ, 2019 թ.)

Բնության հուշարձաններ

Աշխարհի լաբիրինթոսները (արժաթ, 2016–2017 թթ.)
Բոստոնի լաբիրինթոսը, Վաալսի լաբիրինթոսը,
Բարսելոնայի լաբիրինթոսը, Մազոնեի լաբիրինթոսը

ՄՊՈՐՏ

Շախմատի 32-րդ օլիմպիադա	(արժաթ, 1996 թ.)
Շախմատի 32-րդ օլիմպիադա	(արժաթ, 1996 թ.)
Շախմատի 32-րդ օլիմպիադա	(դոլինդ-նիկել, 1996 թ.)
18-րդ ձմեռային օլիմպիական խաղեր	(արժաթ, 1998 թ.)
1998 թ. ֆուտբոլի աշխարհի առաջնություն	(արժաթ, 1998 թ.)
Առաջին համահայկական խաղեր	(արժաթ, 1999 թ.)
2006 թ. ֆուտբոլի աշխարհի առաջնություն	(արժաթ, 2004 թ.)
Շախմատի 37-րդ օլիմպիադա	(նսկի, 2006 թ.)
Մենամարտի արվեստը	(արժաթ, 2011–2012 թթ.)
Ջյուդո, Ուու, Կարատե, Կոխ	
2014 թ. ֆուտբոլի աշխարհի առաջնություն	(արժաթ, 2014 թ.)
2018 թ. ֆուտբոլի աշխարհի առաջնություն	(արժաթ, 2018 թ.)
«Արարատ-73»-ի նսկե դուբլի 50-ամյակ	(արժաթ, 2023 թ.)

ԽՈՐՀՐԴԱՆՇԱՆՆԵՐ

Կենդանակերտի նշանները
(արժաթ, 2007–2008 թթ./նսկի, 2008–2009 թթ.)
Խոյ, Ցուլ, Երկվորյակներ, Խեցգետին,
Առյուծ, Կույս, Կեռն, Կարիճ, Աղեղնավոր,
Այծեղջյուր, Ջրոս, Ջկներ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՀԻՆՈՒՆ Հ

2024 թվականի Հայաստանի Հանրապետության հուշադրամների թողարկման ծրագիրը

Ծառ Ազնավոր-100

Անվանական արժեքը	10 000 դրամ
Մետաղը/հարգը	նսկի 999 ⁰
Քաշը	8,6 գ
Տրամագիծը	22,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Թողարկման քանակը	500 հաւ

Ծառ Ազնավոր-100

Անվանական արժեքը	50 000 դրամ
Մետաղը/հարգը	նսկի 999,9 ⁰
Քաշը	31,1 գ
Տրամագիծը	38,6 մմ
Որակը	սովորական
Դրամաւորը	ասամնավոր
Թողարկման քանակը	մինչև 1000 հաւ

Ծառ Ազնավոր-100

Անվանական արժեքը	500 դրամ
Մետաղը/հարգը	արծաթ 999,9 ⁰
Քաշը	31,1 գ
Տրամագիծը	38,6 մմ
Որակը	սովորական
Դրամաւորը	ասամնավոր
Թողարկման քանակը	մինչև 10 000 հաւ

Ծառ Ազնավոր-100

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մետաղը/հարգը	արծաթ 925 ⁰
Քաշը	33,6 գ
Տրամագիծը	40,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Թողարկման քանակը	1000 հաւ

Ծառ Ազնավոր-100

Անվանական արժեքը	100 դրամ
Մետաղը/հարգը	նսկի 999,9 ⁰
Քաշը	3,11 գ
Տրամագիծը	16,54 մմ
Որակը	սովորական
Դրամաւորը	ասամնավոր
Թողարկման քանակը	մինչև 3000 հաւ

Սերգեյ Փարազանով-100

Անվանական արժեքը	10 000 դրամ
Մետաղը/հարգը	նսկի 900 ⁰
Քաշը	8,6 գ
Տրամագիծը	22,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Թողարկման քանակը	300 հաւ

Պարույր Սևակ-100

Անվանական արժեքը	10 000 դրամ
Մեխաղը/հարզը	սևի 900°
Քաշը	8,6 գ
Տրամագիծը	22,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Թողարկման ֆանակը	300 հաւս

Էդգար Շահին-150

Անվանական արժեքը	100 դրամ
Մեխաղը/հարզը	արծաթ 925°
Քաշը	28,28 գ
Չափը	28,0 x 40,0 մմ
Որակը	լավացված
Դրամաւորը	հարթ
Թողարկման ֆանակը	300 հաւս

Մայր Աթոռ Սբ Էջմիածնի Գևորգյան հոգևոր ձեռնարանի հիմնադրման 150-ամյակ

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մեխաղը/հարզը	արծաթ 925°
Քաշը	33,6 գ
Տրամագիծը	40,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Թողարկման ֆանակը	500 հաւս

Գոհար Գասպարյան-100

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մեխաղը/հարզը	արծաթ 925°
Քաշը	33,6 գ
Տրամագիծը	40,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Թողարկման ֆանակը	300 հաւս

Երվանդ Քոչար-125

Անվանական արժեքը	100 դրամ
Մեխաղը/հարզը	արծաթ 925°
Քաշը	28,28 գ
Չափը	28,0 x 40,0 մմ
Որակը	լավացված
Դրամաւորը	հարթ
Թողարկման ֆանակը	500 հաւս

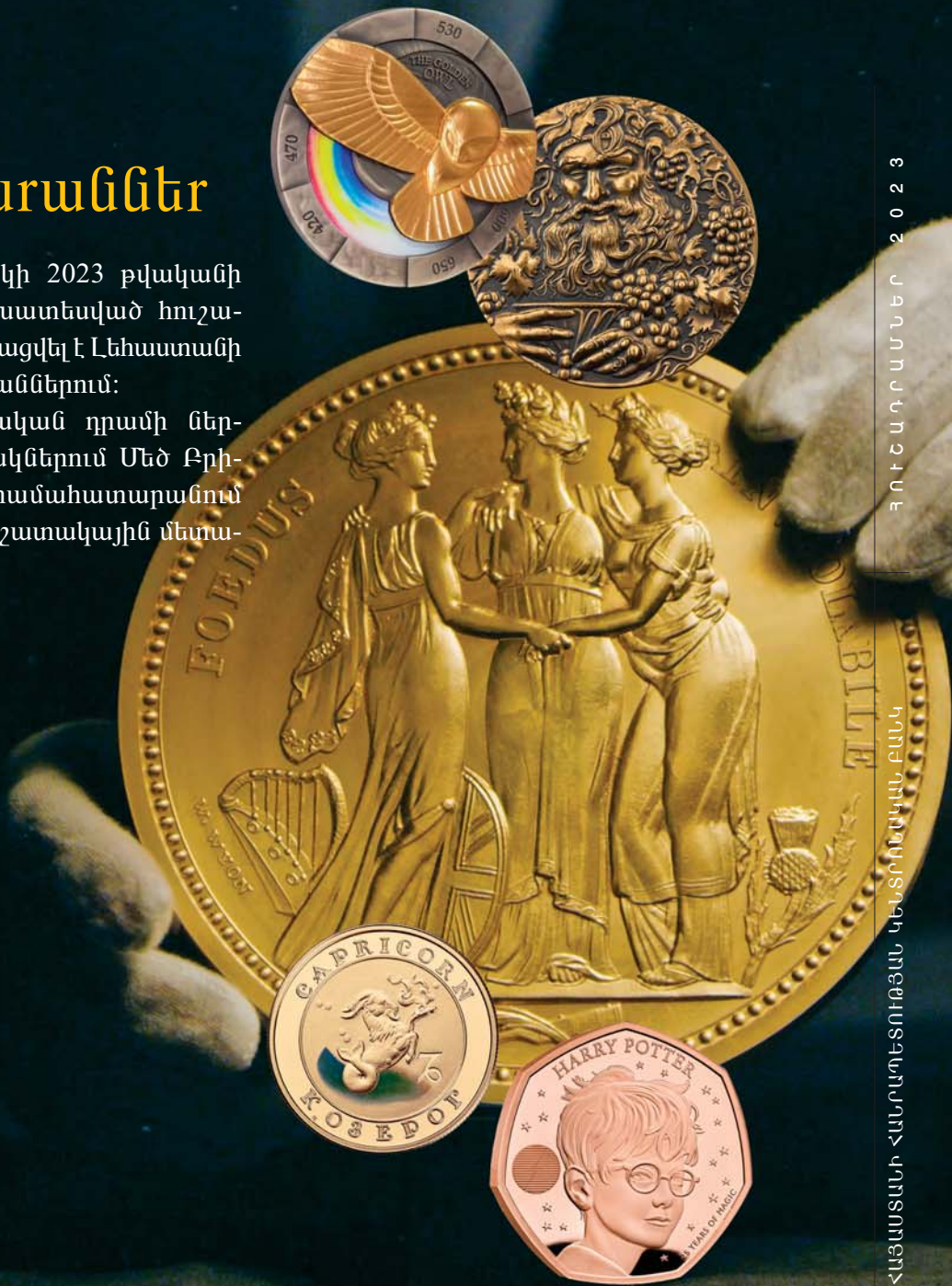
Եվրասիական ճնշեսական միության 10 սարին

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մեխաղը/հարզը	արծաթ 925°
Քաշը	33,6 գ
Տրամագիծը	38,61 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Թողարկման ֆանակը	200 հաւս

Դրամահասարաններ

ՀՀ կենտրոնական բանկի 2023 թվականի թողարկման ծրագրով նախատեսված հուշադրամների հատումն իրականացվել է Լեհաստանի և Լիտվայի դրամահատարաններում:

2023 թվականին հայկական դրամի ներդրման 30-ամյակի շրջանակներում Մեծ Բրիտանիայի արքայական դրամահատարանում հատվել է ՀՀ շրջանառու հիշատակային մետաղադրամների նոր շարքը:

Լեհաստանի դրամահատարան

Լեհաստանի դրամահատարանը հիմնվել է 1766 թվականին՝ լեհ թագավոր Ստանիսլավ Օգյուստ Պոնյատովսկու հրամանով: Թագավորի նպատակն էր ստեղծել այնպիսի դրամահատարան, որտեղ կհատվեն ամենագեղեցիկ մետաղադրամները:

Ներկայումս Լեհաստանի դրամահատարանը Լեհաստանի ազգային բանկի կողմից թողարկվող շրջանառու մետաղադրամների հիմնական և հուշադրամների միակ արտադրողն է: Դրամահատարանը արտադրում է նաև ոսկու ձուլակտորներ, հուշամեդալներ, բարձր որակի տարբերանշաններ, պաշտոնական և հերալդիկ կնիքներ տեղական կառավարման մարմինների

համար: Լեհաստանի հուշադրամները նվաճում են պատվավոր մրցանակներ դրամագիտական հեղինակավոր մրցույթներում:

ՀՀ կենտրոնական բանկը համագործակցում է Լեհաստանի դրամահատարանի հետ 1993 թ-ից, երբ որոշում է ընդունվել թողարկելու անկախ Հայաստանի Հանրապետության շրջանառու մետաղադրամները: Հայաստանի Հանրապետության 1-ին և 2-րդ շարքերի շրջանառու մետաղադրամների անդրանիկ թողարկումները հատվել են Լեհաստանի դրամահատարանում:

Լեհաստանի դրամահատարանում են հատվել նաև բազմաթիվ ՀՀ հուշադրամներ և հավաքածուներ, որոնցից են «Կոմիտաս», «XX դարի հայոց կաթողիկոսներ», «Եվրասիական տնտեսական միություն», «ՀՀ Սահմանադրական դատարանի 20-ամյակ», «Վարդան Մամիկոնյան», «Ֆուտբոլի արքաները», «Աշխարհի կերամիկան»:

ՀՀ կենտրոնական բանկը Լեհաստանի դրամահատարանի հետ համատեղ իրագործել է Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելիցին նվիրված ծրագիրը, որի շրջանակում թողարկվել են Հայոց ցեղասպանության գոհերի հիշատակին նվիրված «Ամոռուկ» հուշամեդալը, «Նահատակված հայ մտավորականներ», «Կորստի և պայքարի կոթողներ» հուշամեդալների հավաքածուները:

Լիտվայի դրամահատարանը հիմնադրվել է 1990 թ. դեկտեմբերի 10-ին Վիլնյուսում: Գործունեության առաջին տարիներին դրամահատարանը հատում էր միայն շրջանառու մետաղադրամներ, իսկ 1993 թ-ից սկսած հատել է նաև հուշադրամներ, հուշամեդալներ, հուշանվերային արտադրանք:

Լիսվայի դրամահատարան

Եվրամիության անդամ դառնալուց հետո՝ 2015 թ. հունվարի 1-ից, Լիտվայի տարածքում սկսեց շրջանառվել եվրոն, և դրամահատարանին վստահվեց նաև եվրո մետաղադրամների արտադրությունը:

Ժամանակակից սարքավորումների, տեխնոլոգիական նորարարությունների կիրառության, արտադրանքի բարձր որակի ապահովման շնորհիվ

այսօր Լիտվայի դրամահատարանը դրամագիտական արժեքների արտադրության շուկայում համարվում է առաջատարներից մեկը: Դրա վառ ապացույցը յուրաքանչյուր տարի Արժույթի համաշխարհային տոնավաճառում (World Money Fair) և այլ միջազգային դրամագիտական մրցույթներում ստացած մրցանակներն են:

Լիտվայի դրամահատարանը մետաղադրամներ է հատում մի շարք երկրների համար, որոնց թվում են Հայաստանը, Բելառուսը, Լատվիան, Էստոնիան, Սլովենիան, Մոլդովան, Ղրղզստանը, Վրաստանը, Լյուքսեմբուրգը, Ֆինլանդիան: 33-ամյա գործունեության ընթացքում դրամահատարանը իրականացրել է բազմաթիվ ծրագրեր, թողարկել ավելի քան 5 մլն հուշադրամ՝ կիրառելով հատման ավելի քան 20 տեխնոլոգիա:

Լիտվայի դրամահատարանը հատել է նաև աշխարհում առաջին թվային մետաղադրամը (digital coin):

ՀՀ կենտրոնական բանկը Լիտվայի դրամահատարանի հետ համագործակցում է 2001 թ-ից: Այստեղ են հատվել ՀՀ կենտրոնական բանկի հուշադրամների թողարկման ծրագրերով նախատեսված բազմաթիվ հուշադրամներ, այդ թվում՝ միջազգային դրամագիտական մրցույթներում մրցանակների արժանացած «Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելից», «Երևան-2800», «Կոմիտաս-150», «Ժամնեն-100», «Առնո Բաբաջանյան-100» և այլ հուշադրամներ:

Մեծ Բրիտանիայի արքայական դրամահասարան

Մեծ Բրիտանիայի արքայական դրամահատարանը աշխարհի հայտնի դրամահատարաններից է, որն ունի շուրջ 1100 տարիների գործունեության պատմություն:

Դրամահատարանը տարեկան արտադրում է ավելի քան 3,3 մլրդ մետաղադրամներ և մետաղադրամների հատածույլեր աշխարհի 30 երկրների համար:

Թանկարժեք մետաղներից (ոսկուց և արծաթից) հատվող հուշադրամներն ու հուշամեդալները

սերունդների համար հավերժացնում են Մեծ Բրիտանիայի պատմական և ժամանակակից իրադարձությունները, թագավորական ընտանիքի անդամներին, անվանի անհատներին: Մեծ հետաքրքրություն է վայելում նաև դրամահատարանի հուշանվերային արտադրությունը:

Դրամահատարանի գործունեության առանձնահատկություններից է պատմական բրիտանական դրամագիտական արժեքների աճուրդների կազմակերպումը, որոնց միջոցով հազվագյուտ մետաղադրամներով

հետաքրքրվողները հնարավորություն են ստանում համալրելու իրենց հավաքածուները, ինչպես նաև կատարելու ներդրումներ:

Մեծ Բրիտանիայի արքայական դրամահատարանի և ՀՀ կենտրոնական բանկի համագործակցությունը սկսվել է 1994 թ-ից՝ «Ծիրան» արձաթե հուշադրամի թողարկումով: Այստեղ են հատվել նաև «ՄԱԿ-50», «Շախմատի 32-րդ օլիմպիադա», «Կովկասյան ջրասամույր», «Հայկական որոր» արձաթե հուշադրամները:

2023 թ. հայկական դրամի ներդրման 30-րդ տարեդարձի շրջանակներում Մեծ Բրիտանիայի արքայական դրամահատարանում թողարկվել են 10, 20, 50, 100, 200 և 500 դրամ անվանական արժեքով շրջանառու հիշատակային մետաղադրամները:

Ներքին մրցույթ - 2023

2024 թ. ՀՀ կենտրոնական բանկը կազմակերպել է

«Տարվա լավագույն հուշադրամ» անվանակարգով ներքին մրցույթ:

Մրցույթին ներկայացվել են ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից

2023 թ. թողարկված հուշադրամները:

Ներքին մրցույթի արդյունքներով նախապատվությունը տրվել է

«Ազգային դրամի 30 տարին» արծաթե հուշադրամին:

Հուշադրամի էսքիզների հեղինակն է Վարդան Վարդանյանը:

ՎԱՐԴԱՆ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆԸ միջազգային մրցույթներում մրցանակներ ստացած բազմաթիվ հայկական հուշադրամների և նամականիշների դիզայներ է: Նրա աշխատանքներից սկսուտական շարժման 100-ամյակին նվիրված «Եվրոպա» նամականիշը 2009 թ. 50 եվրոպական փոստային օպերատորների աշխատանքների մրցույթում ճանաչվել է լավագույնը: Նրա հեղինակած «Հայ գրքի տպագրության 500-ամյակ» հուշադրամը 2013 թ. ճանաչվել է լավագույնը իտալական Վիչենցա

քաղաքում անցկացված 10-րդ միջազգային մրցույթում, «Երևան-2800» հուշադրամը «Դրամների համաստեղություն-2019» 13-րդ միջազգային մրցույթի (ՌԴ) մրցանակակիր է, իսկ «Առնո Բաբաջանյան-100» արծաթե հուշադրամը «Դրամների համաստեղություն-2022» 16-րդ միջազգային մրցույթում (ՌԴ) արժանացել է մրցանակների երեք անվանակարգում՝ «Տարվա հուշադրամ»՝ 1-ին տեղ, «Գեղարվեստական հաջող լուծում»՝ 3-րդ տեղ, «Հանդիսատեսի համակրանք»:

Բովանդակություն

Ուղերձ	Մարտին Գալստյան	2
Հուլիսի 2023	Գևորգ Թումանյան	4
Հայոց ժողովրդականություն	Ազգային դրամի 30 տարին	6
Շրջանառու հիշատակային մեդալներ		8
Մեկույթ. արվեստ	Հայկական կինոյի հիմնադրման 100-ամյակ	10
Անվանի անհատներ. կերպարվեստ, ճարտարապետություն		
	Հակոբ Հակոբյան. ծննդյան 100-ամյակ	12
Սյուր	«Արարատ-73»-ի ոսկե դարի 50-ամյակ	14
Անվանի անհատներ. սպորտ	Հրանտ Ծախիկյան. ծննդյան 100-ամյակ	16
Հայաստանի Հանրապետության հուլիսների արժեքը և թողարկման արժեքները (1994–2023 թթ.)		19
2024 թ. Հայաստանի Հանրապետության հուլիսների թողարկման ծրագիրը		25
Դրամահատարաններ		27
Լեհաստանի դրամահատարան		28
Լիսվայի դրամահատարան		29
Մեծ Բրիտանիայի արքայական դրամահատարան		30
Ներքին մրցույթ – 2023		31

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՀՈՒՇԱԴՐԱՍՆԵՐ 2023

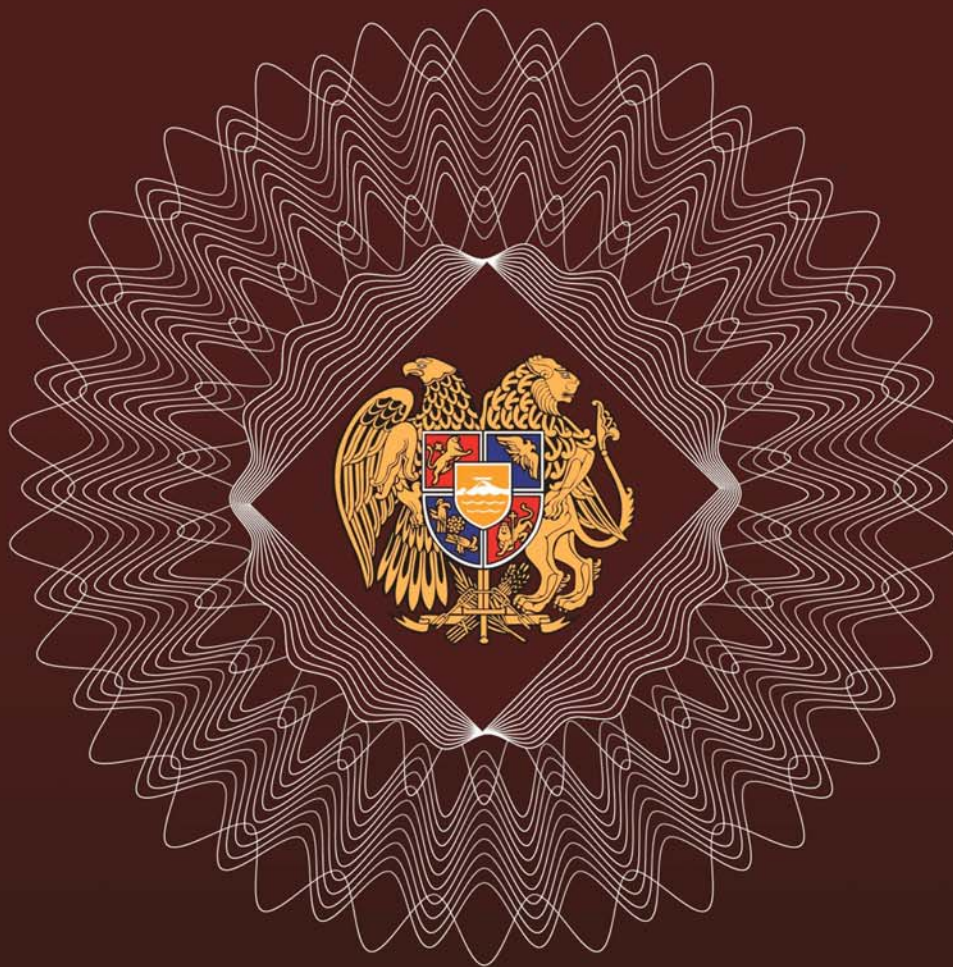
ՀՀ կենտրոնական բանկի հրահարակություն

Կազմեցին՝ Նունե Տերյանը, Անժելա Գևորգյանը

Խմբագիր՝ Գոհար Հովհաննիսյան

Ձևավորումը՝ Արամ Ուռուսյանի

Տպաքանակը՝ 600

cba.am